

Dr Franjo Ruža, redovni profesor
Fakultet organizacije i informatike
V a r a Ź d i n

UDK 06(497.13)
Prethodno saopćenje

NEKE SPOZNAJE ZNANSTVENOG SKUPA
ODRŽANOG POVODOM 800. OBLJETNICE
VARAŽDINA

Nakon održanog znanstvenog skupa posvećenog 800. obljetnici Varaždina odlučeno je da se tiska Zbornik radova s toga Skupa. O radovima i rezultatima s toga Skupa govori se u ovome radu. Među značajnim rezultatima održanog znanstvenog skupa je i Odluka Skupštine općine Varaždina da zajedno s JAZU osnuje Zavod za znanstveni rad JAZU u Varaždinu.

1. UVOD

Osam stoljeća postojanja jednoga grada dovoljno je dugi interval vremena da taj grad zauzme svoje mjesto u povijesti. Kroz svoju dugu i bogatu prošlost Varaždin je sebi osigurao značajno mjesto, pogotovo sa svojim udjelom u gospodarskom, društvenom i kulturnom životu jednog značajnog dijela naše zemlje. Tako značajan jubilej građani ovoga grada odlučili su dostojno proslaviti i obilježiti. U nizu manifestacija svečanog i radnog karaktera istaknuto mjesto imao je Znanstveni skup povodom 800. obljetnice Varaždina.

Odbor za proslavu 800. godišnjice Varaždina, koji je izabrala Skupština općine Varaždin 1979. godine, odlučio je da se Znanstveni skup posvećen 800. obljetnici pripremi u suradnji s Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti. Da bi se taj obiman posao priprema obavio na vrijeme, Odbor je imenovao Komisiju od 16 članova od predstavnika JAZU te znanstvenih, kulturnih i društvenih radnika iz Zagreba i Varaždina. Komisija je djelovala pune dvije godine i osigurala da svoje radove, saopćenja i priloge pripremi osamdesetak znanstvenih radnika iz zemlje i inozemstva. Nakon završenih priprema Odbor za proslavu 800. godišnjice Varaždina odlučio je da se Znanstveni skup povodom 800. obljetnice Varaždina održi 1. 2. i 3. listopada 1981. godine u koncertnoj dvorani Narodnog kazališta "August Cesarec" u Varaždinu.

2. ORGANIZACIJA I SADRŽAJ RADA ZNANSTVENOG SKUPA

Budući da je Komisija za organizaciju Znanstvenog skupa u toku dvogodišnjeg rada prikupila prijave referata i saopćenja preko 80 znanstvenih radnika, moglo se početi radom na organizaciji samog Znanstvenog skupa. Za taj dio posla Odbor za proslavu 800. godišnjice imenovao je Organizacijski odbor za održavanje Znanstvenog skupa u sastavu:

Predsjednik: Dr Franjo Ruža

Tajništvo: Ivan Grabar
Dr Mirko Marković
Stjepan Ptiček

Članovi: Dr Josip Adamček
Mr Zvonko Brlenić
Vlado Koščec
Marijan Kraš
Akademik Mirko Malez
Akademik Andrej Mohorovičić
Čedo Ožeg
Josip Runjak
Dr Miroslav Šicel
Mr Boris Zver

U toku priprema Komisija za organizaciju Znanstvenog skupa utvrdila je slijedeća područja iz kojih su se pripremali referati i saopćenja za Skup:

- Područje I : Tlo i čovjek
- Područje II : Opći povijesni razvoj
- Područje III: Prosvjeta, kultura, umjetnost
- Područje IV : Revolucionarni i radnički pokret
- Područje V : Poslijeratni razvoj i perspektive budućeg razvoja

Područja su podijeljena tako da su inicirala autore na istraživanja o problemima od prvih pojava čovjeka na ovom prostoru sve do naših dana.

Na otvorenju Znanstvenog skupa 1. listopada 1981. godine pozdravnu riječ održao je predsjednik Skupštine općine Varaždin Ćiril Grabrovec, a uvodnu riječ i pozdravni govor akademik Jakov Širotković, predsjednik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

S obzirom na velik broj prijavljenih radova Znanstveni skup radio je prije i poslije podne (osim posljednjeg dana). Na završetku autori su pozvani da svoje radove pripreme za tisak u Zborniku radova. Krajem 1981. godine imenovana je redakcija za pripremu Zbornika u sastavu:

Akademik Andro Mohorovičić, glavni i odgovorni urednik
Dr. Mirko Marković, Čedo Ožeg i dr. Franjo Ruža,
tehnički urednici

Članovi: Ivan Grabar
Mira Ilijanić
Akademik Mirko Malez
Mr. Petar Piskač
Ladislav Šaban
Dr. Miroslav Šicel

Redakcija je do početka 1982. godine uspjela od aktivnih sudionika na Skupu prikupiti 63 autorizirana rada. To su:

1. Josip Adamček Sukobi grada Varaždina i varaždinske vlastele u XVI i XVII stoljeću
2. Djuro Antauer Aktivnost kirurgije na području Varaždina
3. Vitomir Belaj Etnografska slika varaždinskog kraja
4. Nikola Benčić Tendencije i glavni sadržaji gradišćansko-hrvatske književnosti
5. Nada Benić-Hlebec Urbanistička valorizacija prostora i strukture današnje povijesne jezgre Varaždina
6. Zvonko Brlenić Perspektiva autobusnog kolodvora Varaždin u mogućnosti razvoja javnog cestovnog prijevoza putnika
7. Ivan Cesar Ilirci u Varaždinu

-
8. Josip Crnički	Mineralne sirovine varaždinske regije i njihovo privredno značenje
9. Zlatko Drvar	Regionalni pristup dugoročnoj energetskej politici na primjeru Varaždina
10. Branko Djukić	Osam vjekova Varaždina u savremenoj jugoslovenskoj istorigrafiji
11. Vinko Foretić	Odnosi Dubrovnika sa Sjevernom Hrvatskom i osvrtom na Varaždin
12. Antun Golob	Novinstvo Varaždina (1862-1962)
13. Ivan Gotić	Geotehničke karakteristike tla na području grada Varaždina s ocjenom potencijala likvefakcije kod potresa
14. Eduard Hercigonja	Vatroslav Jagić - povjesnik Hrvatske glagoljske književnosti
15. Zlatko Herkov	Organizacija uprave grada Varaždina i njezin djelokrug od 15. do 18. stoljeća
16. Ferenc Horvat	Uloga Kőszega od XIV-XIX stoljeća s naročitim osvrtom na Varaždin
17. Mira Ilijanić
Slavko Kapustić	Prilog istraživanju stanovništva i urbanog razvoja Varaždina do zaključno 16. stoljeća
18. Terezija Jagačić	Istraživanje na naftu i plin u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj
19. Bosiljka Janjatović	Sindikalni pokret u Varaždinu u razdoblju između dva svjetska rata
20. Radovan Jandrašić	Socioekonomske promjene u strukturi naselja varaždinske općine kao posljedica procesa deagrarizacije
21. Alojz Jembrih	Prva tiskana knjiga u Varaždinu na hrvatskom jeziku kajkavske osnovice (1586) (Vatroslavu Jagiću in memoriam)
22. Libuše Kašpar	Nošnja varaždinskog kraja

23. Josip Kekez Usmeno kajkavsko pjesništvo varaždinske regije
24. Peter Klasinc Arhivski viri za zgodovino Varaždina in okolice v nekaterih arhivih Slovenije
25. Danilo Kien Franjo Kukuljević Sakcinski i razvoj trgovine u prvoj polovini XIX stoljeća
26. Mira Kolar
Dimitrijević Socijalna struktura stanovništva i položaj radnih slojeva između dva rata
27. Dušan Korać Prilog proučavanju narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije
28. Vladimir Kovačić Varaždinaština zasebna regija sjeverozapadne Hrvatske
29. Vjekoslav
Lacković Društveno-ekonomski razvoj grada Varaždina i njegovog funkcionalnog područja na temelju ostvarivanja planova u razdoblju 1947-1980.
30. Vladimir Lapter
Dragutin Weber Prilog povijesti stomatologije Varaždina
31. Ivy Lentić-Kugli Požar i njegove posljedice s naročitim osvrtom na graditeljstvo Varaždina u XVIII stoljeću
32. Mirko Malez Razvoj kvartara, fosilnog čovjeka i njegovih materijalnih kultura na tlu sjeverne Hrvatske
33. Mirko Marković Varaždin i njegova okolica na geografskim kartama 16. i 17. stoljeća
34. Andro
Mohorovičić Kulturno-povijesna značenje Varaždina
35. Juraj Martinčević Prilog izučavanju poslijeratnog razvoja političkog sistema općine Varaždin
36. Jože Mlinarič Učenci iz severne Hrvatske na šoli v Rušah pri Mariboru 1645-1760
37. Marija Mirković Umjetnička strujanja u baroknom slikarstvu Varaždina

38. Ivan Novak Samoupravno organiziranje proizvodnje i potrošnje hrane na "Varaždiništini"
39. Anton Ožinger Cerkevna razdelitev med zagrebško škofijo na severozahodu in oblikovanje narodnostne meje
40. Dragutin Pavličević Seljački nemiri u Varaždinskoj županiji u II polovici XIX stoljeća
41. Stanko Plazzeriano Doprinos Varaždina veterinarskoj znanosti i studiju veterinarske medicine
42. Gustav Piasek Zdravstvo Varaždina do konca XIX stoljeća
43. Vladimír Pletenac Nastanak i razvitak osnovnih kao i nekih drugih škola u Varaždinu
44. Miljenko Počakal Gustoća riječne mreže u porječju Bednje kao preduvjet valorizacije voda u regiji Varaždin
45. Pero Portolan Dubrovačke teme u povijesti Hrvatske književnosti B. Vodnika
46. Valent Putanec Kajkavski pisac Ivan Pergošić kao Varaždinac
47. Milivoj Redjep
Miroslav Žugaj
Milorad Bojanić
Krstó Kero Značajke ratarske proizvodnje Varaždinske županije koncem XIX stoljeća
48. Josip Ridjanović Geografske značajke opskrbe stanovništva vodom u Varaždinu i njegovoj regiji
49. Milan Rogić Razvoj šahovske igre u Varaždinu i okolicama
50. Franz Otto Roth Der flankierende Feldzug Erzherzog Karls II. von Innerösterreich an die untere Mur in Türkenkriegsjahr 1566 und die Bedeutung von Festung und Stadt Varazdin als zentraler Etappenort
51. Franjo Ruža Komunalna izgradnja Varaždina

-
52. Josip Sačić Poslijeratni razvoj zdravstva, zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja u općini Varaždin
53. Ivan Sović Kajkavština i jezik Ksavera Šandora Djalskoga
54. Bernard Stulli Željezničko pitanje u sjeverozapadnoj Hrvatskoj do 1941.
55. Ladislav Šaban Glazba u Franjevačkom samostanu u Varaždinu
56. Marina Šimek Prostor Varaždinske regije od neolitika do rimskog doba (pregled stanja istraživanja do 1981. godine)
57. Zdenka Šimončić-
-Bobetko Industrijski razvoj Varaždina do 1941. godine
58. Antun Šimunić Pregled geološke gradje sjeverozapadne Hrvatske
59. Felix Tobler Produktion und Distribution burgenländisch-kroatischer Bücher im 18. und 19. Jahrhundert
60. Andrija Tomašek Pjevačka društva kao faktor muzičke kulture Varaždina
61. Stanislav Tuksar Nazivlje glazbenog instrumentarija u Gazofilaciji (1740) Ivana Belostenca
62. Milan Vresk Varaždin kao žarište urbanizacije okolice
63. Sergej Vrišer Vezi med baročnimi kiparji Štajerske in Varaždinom
64. Zdenka Weber Uloga radničke klase u razvoju glazbene kulture Varaždina

Iako su do sada predani radovi samo dio onoga što je izlagano na Znanstvenom skupu, ipak je to opsežan pisani materijal od preko 2500 stranica, a očekuje se da će neki autori još dostaviti svoje radove (poznato je da će to biti: M.Androić, M.Ši-cel, J.Skok i još neki). S druge strane, u postupku redakcije i recenzije može se očekivati da će neki radovi otpasti.

3. REZULTATI ZNANSTVENOG SKUPA

Već od početka rada na organizaciji Znanstvenog skupa prisutna je ideja da ovako opsežne i značajne znanstvene radove valja učiniti dostupnima široj znanstvenoj i društvenoj javnosti i treba naći načina da ostanu u pisanom obliku za vremena i generacije koje dolaze iza nas. Stoga je odlučeno da se tiska Zbornik radova sa Znanstvenog skupa koji će biti edicija JAZU. Imenovanjem redakcije Zbornika započet je i rad na pripremama za Zbornik. Do danas izvršena je recenzija većine radova (od recenzenata koje je odredila JAZU), dio radova dan je na lekturu, što znači da su pripremni poslovi na tiskanju Zbornika pri kraju. Budući da je s RO Tiskara VARTEKS sklopljen ugovor o tiskanju Zbornika, može se očekivati da će on biti predstavljen javnosti koncem 1982. godine.

Opće je gledište svih znanstvenih i stručnih radnika, koji su radili na organizaciji Znanstvenog skupa ili koji su bili referenti na samome Skupu, jest to da se mora osigurati dalji znanstveno-istraživački rad u Varaždinu. Varaždin, njegova bliža i dalja prošlost kao i sadašnjost pruža bogatstvo izvora i daje poticaje za znanstveno-istraživački rad. Napose tu potrebu daljih istraživanja valja promatrati u svjetlu mišljenja i stavova iznijetih na Znanstvenom skupu, od kojih neke i iznosimo:

- da je Varaždin premalo prisutan u našoj historiografiji i da je njegov udio u povijesti i u zbivanjima u prošlosti daleko veći nego li to bilježi naša historiografija;
- da je udio Varaždina u revolucionarnom i radničkom pokretu mnogo veći nego je to poznata široj javnosti i da treba raditi na valorizaciji udjela Varaždina u tim povijesno važnim zbivanjima;
- da se u prošlosti nije vodilo dovoljno računa o čuvanju kulturno-povijesnih i drugih vrijednosti Varaždina, da mnoga imena značajna za znanost, kulturu i umjetnost nisu dovoljno poznata jer ih se ne obradjuje; istina, ohrabruje ocjena da je u tom pogledu stanje danas bolje nego ranije;
- da Varaždin u poslijeratnom razdoblju nije imao onakav tempo razvoja i rasta kao neki njemu slični gradovi.

Sve to i druga vrijedna mišljenja iznijeta na Znanstvenom skupu dovela su do ideje da bi Zbornik (koji se priprema) trebao biti samo prvi u nizu takvih edicija, a da bi trebalo nastaviti na poslovima koji će osigurati izdavanje znanstvenih radova o Varaždinu i u budućnosti.

Rezultat takvih gledišta je ideja da se u Varaždinu osnuje Centar za znanstveni rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (u današnjoj organizacijskoj strukturi JAZU to su Zavodi za znanstveni rad). Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti ima takve svoje zavode u svim sveučilišnim centrima u Hrvatskoj i još nekim gradovima. Gotovo je opravdano zapitati se: "Zašto ga do danas nije bilo i u Varaždinu?" Ta ideja prihvaćena je u našem gradu s velikim interesom i učinjeni su početni koraci da se takav Zavod i osnuje.

U dosadašnjim poslovima na osnivanju Zavoda izradjen je pisani prijedlog za Izvršno vijeće i za Skupštinu općine gdje su i na značeni: svrha osnivanja i poslovi kojima bi se Zavod bavio. To su:

- Rad na znanstvenim istraživanjima u Varaždinu, a naročito na području:
 - arheologije
 - geologije, pedologije i hidrologije
 - dalje i bliže povijesti
 - privrednih i društvenih znanosti
 - filologije, književnosti, teatrologije
 - zaštite čovjekove okoline.
- Rad na organiziranju znanstvenih skupova i rasprava o pojedinim temama, značajnim za unapredjenje znanosti i primjenu znanstvenih rezultata u praksi, radi pružanja znanstvenog doprinosa rješavanju problema razvoja s naučnog aspekta.
- Objavljivanje rezultata znanstveno-istraživačkog rada u odgovarajućim edicijama u skladu s kriterijima JAZU na području izdavačke djelatnosti, te poticanje izdavanja drugih edicija.

Skupština općine Varaždin, na prijedlog svojega Izvršnog vijeća, donijela je Odluku da zajedno s Jugoslavenskom akademi-

jom znanosti i umjetnosti osnuje Zavod za znanstveni rad. Ta odluka donijeta je na sjednici održanoj 14. travnja 1982. godine. Suština sadržaja Odluke je sljedeća:

1. Radi poticanja i razvijanja znanstveno-istraživačkog rada osnovat će se, u sporazumu s Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni rad u Varaždinu kao posebna organizacijska jedinica Istraživačkog centra Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.
2. Zavod za znanstveni rad obavljat će svoju djelatnost u skladu sa Statutom i programom rada Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.
3. Samoupravnim sporazumom zaključenim između Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i Skupštine općine Varaždin utvrdit će se unutrašnja organizacija Zavoda za znanstveni rad, način osiguranja potrebnih sredstava te ostala pitanja od značaja za početak i nastavak djelovanja Zavoda za znanstveni rad.
4. Za provodjenje odredaba ove odluke Skupština općine Varaždin, u sporazumu s Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti, može osnovati posebno radno tijelo.

Tako danas možemo sa zadovoljstvom zaključiti da u Varaždinu trajno ostaju rezultati Znanstvenog skupa održanog povodom 800. obljetnice grada. Ti rezultati jesu:

- Zbornik radova sa Znanstvenog skupa (u tisku) i
- Odluka Skupštine općine Varaždin o osnivanju Zavoda JAZU.

Vjerujemo da će oba ova velika i značajna pothvata za Varaždin biti uspješno završena. Za osnivanje Zavoda potrebno je riješiti još mnoga pitanja materijalno-financijske, organizacijske i kadrovske prirode, no vjerujemo da tu neće biti prepreka realizaciji ove ideje i da će tako Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti ostati trajno prisutna u Varaždinu, što je i bila ideja od početka rada na organizaciji Znanstvenog skupa.

Primljeno: 1982-07-10

*Ruža F. Einige Erkenntnisse der wissenschaftlichen Tagung
anlässlich des 800. Jahrestages der Stadt Varaždin*

ZUSAMMENFASSUNG

Die Feier des 800. Jahrestages der Stadt Varaždin hatte auch eine bedeutende wissenschaftliche Manifestation. Das war die Abhaltung der wissenschaftlichen Tagung anlässlich des Jahrestages in Organisation der Jugoslawischen Akademie der Künste und Wissenschaften und der Versammlung der Gemeinde Varaždin. Die Tagung fand am 1.2. und 3. Oktober 1981 statt und dabei wurden mehr als achtzig Referate und Mitteilungen vorgetragen. Das Ergebnis der Arbeit der wissenschaftlichen Tagung war der Entschluß, die Arbeiten der wissenschaftlichen Tagung in einem Sammelband zu drucken, den die Jugoslawische Akademie der Künste und Wissenschaften herausgeben wird.

Das andere bedeutende Ergebnis der wissenschaftlichen Tagung war der Entschluß, ein Institut für wissenschaftliche Arbeit der Jugoslawischen Akademie der Künste und Wissenschaften in Varaždin zu gründen. Dieses Institut würde die wissenschaftliche Forschungsarbeit in Varaždin fortsetzen und dadurch die ständige Anwesenheit der Jugoslawischen Akademie der Künste und Wissenschaften in Varaždin ermöglichen.